

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnštvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravištvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Italija, prijateljica Avstriji od danes do jutri.

Tržaška „Edinost“ je prepovedala slovenskima dnevnikoma razpravljati občna politična vprašanja; v svojej milosti dovolila jima je le k večjemu članke, ki pojasnujejo razmere mej Avstrijo in Italijo! Ker se ravno s temi razmerami pečajo sledeče vrstice, nadajamo se, da bodo tudi pred nje ostrim sodiščem našle vsaj nekaj milosti.

Železni kancelar v Berlinu je sebi, Nemcem na korist zavezal Avstrijo z nemškim cesarstvom; v isti namen je tej zavezi pridobil italijansko kraljestvo. Koliko se mu je isto posrečilo s Španijo, povedati se sedaj pač ne more. Da se Nemčija (prav za prav Prusija) in Italija mej seboj prijaznita in zavezujeta, je pač popolnem naravno. Obe državi ste se ustanovili na podlagi istega političnega načela, na podlagi narodne skupnosti. To načelo, narodnost, ohranjuje tudi obe državi. Naše cesarstvo pa je v teku stoletij vzraslo na podlagi zgodovinskega in mejnarodnega prava, ki v raznih točkah, še bolj pa v raznih razmerah očitno kljubuje narodnostnemu načelu. Zato je vsaka taka zaveza mej toliko različnimi državami zelo nestanovitna, kaj minljiva. Sedanji govori nemških voditeljev liberalne leve v državnem zboru so v debati o Wurmbrandovem in Herbstovem nasvetu znova očitno spričali, da da nemška vlada zunaj v „reichu“ nas sedaj gladi, ker potrebuje Avstrijo zoper svoje sovražnike na vzhodu in zahodu. A pustimo te nezanesljive, Avstriji toli nevarne Nemce, ter se obrnimo v Italijo.

Po italijanskem kraljestvu je narodnostno načelo dosta bolj prešinilo njega prebivalstvo, zlasti po mnogobrojnih mestih, nego po mrzli Nemčiji. Res sedaj v Italiji vlada v narodnostnih vprašanjih kaj zmerno ministerstvo, a zmerno se kaže le zato, ker pri raznih mejnarodnih vprašanjih ob Sredozemskem morji trebuje Avstrije in Nemčije zoper svoja zopernika, zoper Angleže in Francoze. Navihani Italijani v takih razmerah ne poznajo značajnosti, ter se v stiski radi pridružujejo vsakemu, ki jim obeča le količkaj dobička. Zato se oficijalna Italija sedaj sladka tudi Avstriji. Vse drugače pa o Avstriji misli, govori in piše neoficijalna Italija. Neprestano v mnogobrojnih svojih glasilih poudarja narodnostno načelo ter kaže na

razne pokrajine in dežele, ki bi se po njem morale našemu cesarstvu odtrgati ter priklopiti rešeni Italiji. In v tem smislu pogostem pišeta celo „Opinione“ in „Diritto“, kaj veljavna italijanska časopisa, ki navadno podpirata sedanje italijansko ministerstvo, njega inostransko politiko, avstrijsko-nemško-italijansko zavezo. „Sentinella Bresciana“, „Pungolo“ v Neapolu, „Perseveranza“ v Milanu, „Risorgimento“ v Turinu, „Nazione“ v Florenci, da navedem le nekaj najveljavnejših dnevnikov, so zlasti zadnje dni pogostem hudo ropotali nad miroljubnim italijanskim ministerstvom, ker neče očitno postopati zoper Avstrijo, ki po njih besedah toliko tlači italijanske svoje podanike ali pa celo italijanske državljanke, sem ter tja po avstrijskih mestih naseljene. Zadnjič je poleg „Pungola“ zlasti rimska „Libertà“ tožila Avstrijo, ki je razupitega brivca Vigna v Trstu ugrabila in zaprla. Ne da bi ti laški in našemu cesarstvu toliko sovražni časopisi poizvedovali resnico in pravico, napadli so kar Avstrijo, češ ta ne dopušča Italijanom najmanjšega narodnega gibanja. Da le mej čitatelji širijo sovraštvo zoper Avstrijo, lažejo jim kaj kosmato. Takrat so o rečenem brivci poročali, da ga je avstrijska vlada ugrabila in zaprla, ker je bil oni dan šel na narodni božji pot v Rim, ker se je tam udeležil vseh svečanostij, ter je pri tej priliki položil venec na grob Viktorja Emanuela. Da je vse to zlagano lahkovernemu italijanskemu ljudstvu, pač ni treba izrečno poudarjati. In vender je rečeni dogodek bil po volji raznim italijanskim časopisom, zmernim in skrajnim, da so le zopet jedenkrat po svojej starej navadi mogli zabavljati Avstriji, ter očitno kazati svoje sovraštvo zoper Avstrijo. Brivec Vigna v Trstu je član in kaj znani opravnik razupite „Italije irredente“. Ko se je ta kričar in podpihovalec iredentarski mudil na božjem potu v Rimu, preiskali so njega bivališče v Rimu, preiskali so njega bivališče v Trstu, ter našli take stvari, da so opasnega agitatorja nemudoma ugrabili in zaprli, ko hitro se je zopet pokazal na avstrijskih tleh. Sodna preiskava bode vse drugo očitno dognala. Tako je s tem najnovejšim mučenikom nerešene Italije! Sem v Avstrijo se je priklatil ta izstradanec, tukaj kruha iskal in ga tudi našel. Vrh tega naj bi mu Avstrija še dovolila, da bi po Trstu zoper njo ruval, da bi mej našimi italijanskimi državljani sejal seme veleizdajstva! Zakaj ti ljudje kar naravnost ne zahte-

vajo, da bi naša le preveč potrpana vlada morala celo z lastnimi novci podpirati to nevarno golazen. Po primorskih mestih je mnogo take opasne golazni, le škoda, da vlada premalo pazi na njo. A temu se čudil ne bode, kdor ve, da primorska vlada podpira vse rajše, le Slovanstva ne. Napačna načela ne bodo rešila Avstrije ob laški meji, to za more le Slovanstvo (Slovenci in Hrvatje), zato bi morala slavna vlada vse storiti, da se Slovanstvo po primorskih mestih in pokrajinah okrepi, svoje narodnosti zaveda ter samo v bran postavi najhujšemu svojemu sovražniku.

Veliko bolj so se pa s prva naštetimi italijanskimi časopisi pečali z nekim drugim dogodkom na avstrijskih tleh. Doli v Dalmaciji, v Spljetu, še zmiraj najhujšem ondodnem italijanskem gnezdu je gradski stražnik ustrelil nekega ribarja iz Chioggie, Pio Padovani imenovanega. Morilca so precej ugrabili ter ga sodišču izročili, ki bode natančno vse preiskalo, ter svojo sodbo izreklo. Da je ta nesrečni dogodek bil zlasti Spletskim Italijanom voda na njih mlin, pač ni treba posebej povedati. Pisarili so v razne italijanske časopise, ter v njih hudo grdili Dalmacijo in avstrijsko vlado. Pred vsem so pa Spletski Italijani skušali porabiti to priliko, da bi z razupitim Bajamontom na čelu zopet dobili oblast v Spletu v roke. Ravnali so in še ravnaajo jednako, kot so ravnali naši Nemci in nemškutarji v Ljubljani za časa H. Costovega županovanja. Obrekovali in tožili so hrvatske narodnjake in veljake, češ ti so zakrivali krvoprelitje. Slepa strast povsodi jednako ravna. V Spletu so tudi Italijanissimi še isti večer, ko je Padovani umrl, brzojavili italijanskemu zastopniku pri knezu Črnogorskem: „Prosimo, da v zadevi Padovanija določite drugo osebo, ker se je tukajšnji italijanski podpornik Zink prodal tukajšnji hrvatski svojati“. A commendatore „Maccio“, ravno isti, ki se je pred dvema letoma v Tunisu toliko osramotil, jih je zavrnil na italijanskega glavnega konzula v Trstu, vit. Duranda. In ta je res poročil v Rim, da so Zinka odstavili. Kdo se bi čudil Spletskim Italijanom, da črtijo Zinka, nekdanjega svojega pristaša, ker se je ta bil odpovedal njih stranki ter potegnil s hrvatskimi narodnjaki. To že nekaj hasne Italijanom v Spletu in ti so lahko tembolj zadovoljni, ker bode sedaj laška vlada v Spletu nastavila posebno laškega konzula. Oni umor nesrečnega ribiča

LISTEK.

O slovenskej stenografiji.

(Spisal Bezenšek.)

(Konec.)

Pri neprestanem večletnem občenju z raznimi Slovani — Hrvati, Srbi, Bolgari, Rusi, Čehi — imel sem dosta priložnosti opazovati slovanski duh in nav, slovanske šege in navade, jezik itd. In za dokaz, da mi je vse to dosta prešlo v meso in kri, je zopet drugo častno mesto, katero zavzemam že 3 leta v odboru „Slavjanske Besede“ v Sredcu. In kot takov zamorem se ponositi z visočajšim priznanjem Nj. V. ruskega carja od 15. maja t. l. in Nj. V. srbskega kralja od 26. februarja 1882 povodom Njih koronacij*). Priznavam, da ni čedno hvaliti se s takimi rečmi; a na tako brezoziren napad g. Zupana posebno gledé tega, da se mi dava čast le od nemške strani, ker da širim

*) Glej „Godišno izloženje Sl. Besede“ l. 1883 str. 15.

njihove proizvode,“ ali z drugimi besedami, da me obdolžuje posredno g. Zupan germanofilstva, tako brezosnovno sumničenje moram opovreči z vsemi sredstvi, in moram povedati, da so oni, v čijih sredini zavzemam to častno mesto gotovo dobri Slovani, in poznavaajo dobro moj značaj in rodoljubje..., katerega se še ni upal nikdo dotakniti.

V obče pa gosp. Zupan tudi ni skromen, on o sebi i svojem proizvodu previsoko sodi; pravi namreč na koncu svojega spisa, „da utegne nastati hrup Nemcev in njih privržencev, če se objavijo te vrstice.“

Gospodine, preveč si domišljujete, ako davate tako važnost vašemu članku. I celo mislite, da bote „a priori“ preplašili vsakega Slovana, ki bi se upal postaviti proti Vašim nazorom, nazivajoč ga pristašem Nemcev. No, jaz sem se vender drznil oglasiti, ne zmeče se za Zupanovo teorijo, da zamorejo „Nemci“ in „njihovi pristaši“ napraviti hrup, — ker ako misli g. Zupan, da je našel v svojej stenografiji „cenz“ za razlikovanje narodnosti ali sredstvo za spoznavanje pravega Slovenca, to se on

močno moti. Vsakdo, ki ima zdrave pojmove o stvari, bo protestoval proti takej teoriji, katera je mogla iznikniti samo v glavi moža, ki ne ve, kaj dela razliko mej narodi in kaj more karakterizovati jedne kot pristaše drugih.

V tem oziru imam hvala Bogu dosta izkustva in znanja, da zamorem prepoznati ničevost te teorije gosp. Zupana, kakor tudi oceniti njegove nazore o „svojstvih in posebnostih jezika“ in o „znanstvenej zavisnosti naroda“.

A kedar se povrnem v svojo domovino — ako Bog da, — trudil se bom na podlagi mej drugimi Slovani nabranih izkustev, delovati kolikor zamorem v tem smislu, da se Slovenci otresemo tujega, češar imamo v nekem oziru več kot drugi Slovani — čemur pa je kriv naš neugoden položaj, — da pustimo „tujko tujcem“ tam, kjer je mogoče in željateljno; a vedite, da je slovenska stenografija poslednja, v kateri bom iskal nezavisnost in blagor Slovenije.

V Sofiji novembra 1883.

pa s politiko nema prav nič opraviti. Za to se pa neso zmenili strastni Italijani, ter so v prej rečenih časopisih hudo napadali Avstrijo in njeno vlado. Poudarjali so, da vlada tlači italijanski živelj v Dalmaciji in Primorskeji. Za božjo milost, saj se vender ta italijanski živelj povsodi podpira in na rokah pestuje. Sedaj iz Dalmacije odšli Jovanović se gotovo ni zakrivil onega greha, ker je kot namestnik vender neprestano zaviral hrvatski živelj. In skrajni čas je bil, da so se ga narodni poslanci dalmatinski otesli — Bog daj — da bi bilo za zmiraj!

Dalje so italijanski časopisi pri tej priliki kričali, da v Avstriji Italijani neso svesti si svojega življenja, da v Avstriji italijanske državljane kar z orožjem napadajo in moré! Razdraženost je levici v italijanskem parlamentu toliko zaslepila oči, da je poslanec Bernini celo ministru Manciniju stavljal posebno interpelacijo o tej zadevi. Da ni manjkalo tudi nesramnega naskakovanja na Avstrijo, pač ni treba posebej omenjati. In radovedni smo, kako bode minister Mancini odgovoril vprašalcu.

Vse to ravnanje laških strank in laških časopisov pač najočitnejše pričuje, kako opasni sosedje so Avstriji Italijani, tudi takrat, ko jej, z njo v političnej zavezi, hlinijo največje prijateljstvo. Le hlinijo jej to prijateljstvo, katerega se bi pa pri prvi priliki — čez noč precej iznebili, ko hitro bi drugod našli zaveznika, ki bi jim kaj dobička obečal. V svojih knjigah in na svojih zemljekazih se neprestano vrsté Tirolsko, Primorsko (kos Kranjskega) in Dalmacijo (pa tudi hrvatsko R-ko) k laškej zemlji, k nerešenej laškej zemlji, ki se ima tujim krvoločnikom in trinogom vzeti in priklopiti solnčnej Italiji. Žal, da avstrijski merodajni krogi to nevarnost le premalo opazujejo, da jej kljubujejo le s policijskimi naredbami! A vse take naredbe so nezdane, od danes do jutri. Opasni napadi se odbijajo le z enakim orožjem, narodni napadi se srečno odbijajo tudi le z narodnim orožjem. Skrbni in previdni avstrijski vladi bi v Primorskeji in Dalmaciji imeli le Slovenci in Hrvatje biti ono narodno orožje, s katerim bi odbijala vse navale italijanskega kraljestva. Zato pa bi vladi morala biti sveta dolžnost, okrepiti slovanski živelj ob obalah jadranskega morja. Vse posledice so jasne.

Govor poslanca dra. Grega v jezikovnej debati.

(Konec.)

Vedno se nam predstavlja neznanska visokost nemške omike. Nikdo bolj ne ceni, kakor jaz plodove duševnega življenja velikega nemškega naroda. Jaz vem, da je duševno delo tega naroda vstvarilo slavno zgradbo, ki daleč presega druge narode. Pa koliko so Nemci v Bukovini pomagali k tej zgradbi (živa veselost na desnici), tega nesem našel v nobenej kulturnej zgodovini, in koliko so pridejali k tej zgradbi naši nemški rojaki na Češkem, to mi Čehi dobro vemo. Nikar se tako ne ponašajte, kakor bi bili rodili Göttheja, Schillerja ali Humboldta, in če se vi sklicujete na nemški narod in njega visoko kulturo, zdi se mi ravno tako, kakor če se ubog sorodnik sklicuje na svojega bogatega strijca. (Burna, in dolgo trajajoča veselost na desnici)

Državne razmere so v prejšnjih dobah zahtevale, da je Avstrija morala ogrniti nemško obleko, da ni bila še le v drugej vrsti v nemškej zvezi. Ko so pa dogodki 1866. leta izrinili Avstrijo iz nemške zveze, zgubili so tudi ti državni obziri ves pomen. Sedaj se mora Avstrija opirati samo nase in svoje narode, (dobro! dobro! na desnici) in ni več navezana na Nemčijo. Kakor sedaj stoje razmere, bila bi premena Avstrije v nemško državo najslabša in naravnost nevarna obstanka Avstrije. Še nek drug namen ima Wurmbrandov predlog. Ta predlog ima predreti železni obroč desnice. Gospodje na onej strani dobro vedo, da z liberalno piščalko ne bodo Tirolcev in Solnogradcev privabili v svoj tabor, zaradi tega so vzeli v roko narodno piščal, in četudi ne upajo, da bi s tem sirenskim petjem privabili gospode, ki sede na tej strani, pa upivati hočejo na njih volilce, in to je prav zvito izbrano sredstvo za prihodnje volitve. Porazenje političnega nasprotnika in zopetna pridobitev zgubljene hegemonije, moči in gospodstva, to je glavna misel na katero se naslanja ta predlog. Pa po tem potu ne bodo prišli do gospodstva. Pot izključno narodne ideje ni varna. Uzrok, da ste zgubili gospodstvo ne tiči v tem, da ste bili premalo nemško-narodni, a v tem, da ste se izneverili zastavi svobode. (Prav res je! na desnici.)

Vi ste, kot liberalna stranka, kot možje napredka in pravega konstitucionalizma nastopili novo areno našega javnega državnega življenja, in liberalni elementi so z zaupanjem gledali na Vas. To je bilo uzrok, da ste bili dobili gospodstvo v pest. Kako ste pa opravičili to zaupanje? Poglejmo volilni zakon. Ta je saj vaše delo. Ali je to liberalen zakon, da je delavec brez vseh pravic, in kmet ima stokrat manj pravic, kakor meščan, in meščan stokrat manj pravic, kakor veleposestnik, kjer so politične pravice razdeljene po davkarskeji poli in po rodoslovnem deblu (stammbaum)? To je jeden slučaj. Poglejmo na primer tiskovni zakon. Ta je tudi vaše delo. Prosim Vas, v katerej liberalnej učnej knjigi ste našli tiskovni zakon, ko vsako izjavo javnega mnenja prepušča svojevolji državnih in policijskih oblastij? Vzemimo član 12, kateri garantuje svobodo zborovanja in društev. Ali ni ta član postal prava karikatura, ako se zahteva za vsako najmanjše zborovanje milostljivega dovoljenja policijskih oblastij? Vzemimo član §. 19, kateri določuje jednako pravnost, jedni član, kateri bi mogel nenemške narode sporazumeti z ustavo. Nu, gospoda moja, Vi ravno zdaj hočete pridejati temu članu tak izvršilni zakon, kateri ga ima razrušiti. Tako je s svobodo, katero ste vi dali avstrijskim narodom. Kar se tiče svobode v narodnogospodarskem obziru, je še sedaj pot, po katerej ste vi hodili, ko ste vladali, mokra od solz vdov in sirot, katere so vse izgubile pri tako imenovanem narodnogospodarskem podvigu. (Dobro! dobro! na desnici.) Vi ste se težko zagrešili proti svobodi, darovali ste svobodo gospodstvu, in tako je prišlo, da je vse izgubljeno svoboda in gospodstvo. (Prav res! na desnici.) Zato ste pa tudi zgubili pravico tej strani zbornice očitati nazadovanje: zgubili ste pravico v bodoče prevzeti vodstvo slobodljubnih elementov v Avstriji.

Plemeniti grof, kateri je stavljal ta predlog, sklenil je večeraj svoj govor z britkim priznanjem, da se je pri začetku našega parlamentarnega delovanja nadejal, da se bodo liberalni elementi v tej zbornici brez ozira na narodnostne razlike zjediniili, zdaj je pa rekel, da je zgubil to upanje. Tudi jaz sklepam svoj govor z isto mislijo, samo s tem razločkom, da še nesem zgubil onega upanja. (Dobro! dobro! na desnici.) Prišel bode dan, in priti mora v blagor avstrijskim narodom, da bode zopet liberalna stranka dobila vodstvo v roke. Pa ta stranka bode sestavljena iz drugih mož, in se bode ravnala po drugih načelih, kakor sedanja liberalna stranka. Sestavljena bode iz mož vseh narodnostij in vseh jezikov in zapisala si bode na svojo zastavo gaslo: jednake pravice za vse narode; sestavljena bode iz mož, ki bodo visoko čislali narodno načelo, a narodno načelo v plemenitem in vzvišenem smislu te besede; narodno načelo, ki zahteva blagor svojega naroda, ne da bi drugega pokopal v nesrečo; narodno načelo, ki uči svoj narod ljubiti, ne da bi drugega sovražil, narodno načelo, ki krepi po svobodi svojega naroda, ne da bi hotelo kakega drugega ukovati v sužnost okove. (Dobro! dobro! na desnici.) In to narodno načelo je velikega pomena, in je pravi državni smisel naše države, ter ta misel ni misel Wurmbrandovega predloga, ker pot, kateri priporoča Wurmbrandov predlog, ne pelje k miru in blagru države, ampak k državnemu razpadu, zato bodem glasoval proti temu predlogu.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 5. februvarja.

V budgetnem odseku državnega zbora bilo je v soboto in nedeljo razgovarjanje o izjemnih naredbah. Ministerski predsednik se je izjavil, da bo že v prvi seji državnega zbora dal o tem nekatera pojasnila, podrobnejša pa bode dal samo v posebnem odseku, ki se bode za pretresovanje te zadeve izvolil, ker je velikega pomena, da zdaj vsi uzroki ne pridejo v javnost. Budgetni odsek je vzprejel predlog dr. Sturma, da se pomnoži redarstvo v Beču, ki se je poslednja leta z 2500 na 2100 mož znižalo. — Dopisniku angleškega časopisa „Standarda“ se je neki ministerski predsednik izjavil, da so izjemne navedbe namerjene le proti onim, kateri preté varnosti življenja in premoženja ter motijo javni mir in red. On pa nikakor ne misli teh naredb zlorabiti za kake politične namene, najmanj pa namerava s tem kak atentat na liberalizem ali časnikiarstvo; zato je on preponosen.

Eksekutivni komitet desnice se je že zaporedoma posvetoval o programu delovanja državnega zbora. Večina želi, da bi državni zbor dovršil svoje delo pred Veliko nočjo, tudi vlada želi, da državni zbor pospeši svoje delo. Da bi se državni zbor raz-

pustil po sklepu sedanjega zasedanja, se še ni končno sklenilo; temu se neki upirajo Poljaki, ki ne marajo, da bi tako hitro za volitvami v deželni zbor sledile volitve za v državni zbor. Nemški konservativci pa tudi ne marajo volitev še zdaj, ko je jezikovna debata nekoliko pretresla njih veljavo.

Vnanje države.

Zaradi protizakonite agitacije bilo je več **srb-skih** učiteljev in uradnikov disciplinarno kaznovanih. — V opozicijskih krogih se sodi, da bode pri bodočih volitvah izvoljenih 60—70 liberalcev, 25—30 radikalcev, 34—40 naprednjakov in poslancev brez kake odločne politične barve.

V **laškej** zbornici je v saboto poslanec Bernini utemeljeval svojo interpelacijo o ribištvu na bregovih jadranskega morja in o umoru ribiča Padovanija. Poudarjal je, da je rešitev tega vprašanja jako nujna; Chioggioti so že zgubili vse zaupanje do vlade, ker ni držala tega, kar je že večkrat obetala. Minister vnanjih del je odgovoril, da se ribiško vprašanje mora ločiti od Padovanijevega slučaja, in prvi, da je tako srečen, ka more zagotoviti, da je tudi avstrijska vlada pripravljena, da se reši to vprašanje za obe državi ugodno. Ko bi se pa tu tudi ne dalo doseči to, česar želimo, vendar se to ne sme razlagati tako, kakor bi se rušilo prijateljstvo mej obema državama, kakor bi bilo napačno sklepati, da se je pomanjšalo prijateljstvo mej Avstrijo in Nemčijo radi nekaterih različnih mnenij pri sklepanji nemško-avstrijske trgovinske pogodbe. Minister misli, da izrazuje mišljenje večine Italijanov, če tudi s stališča italijanskih interesov, ceni odkritosrečno prijateljstvo, katero družijo Italijo z obema cesarstvom, ter ima namen ohraniti mir in skupno obrambo. Tem prijateljskim razmeram, pa vlada ne misli žrtvovati pravic svoje dežele in narodne časti. Kar se tiče Padovanija, pravi Mancini da so prva poročila, ki jih je dobil od generalnega konzula bila v mnogih obzirih napačna. Kakor se je pozneje pokazalo, je občinska gospodarska popolnem korektno postopala, in tudi italijanskega konzula Zinka ne zadene nobena krivda. Scer pa on pričakuje, kak uspeh bodo imela dogovarjanja. Bernini je na to izjavil, da se prej ne zadovolji, ko bodo že dejanja sledila obljubam.

V **francoskej** komori je minister Ferry pobijal razne pretiranosti skrajnih levicarjev. Po njegovem mnenju letos delalska kriza ni večja, kakor druga leta, v mnogih ozirih celo manjša, in se ne razteza po deželi. Tujih delalcev pa vlada tudi spoditi ne more, ker to bi le motilo dobre razmere s drugimi državami. Povišanje carine bi Franciji več škodovalo nego koristilo, ker več izvaž, nego uvaž. Vlada ne more drugega storiti, kakor odpraviti vse postopne omejitve svobode individualitete. Zahtevanje, da naj vlada reši socialno vprašanje, pokopalo je 1848. l. republiko. Vse evropske vlade se bavijo s socialnim vprašanjem, pa nobena ga ne more hitro rešiti. On bode kmalu predložil zakone o invalidnih blagajnicah in zavarovanji delalcev proti nesrečam. Prava rešitev socialnega vprašanja je svoboda, pa ne samo svoboda dela, ampak vse druge dopolnilne svobode, svoboda shodov, posvetovanj o razmerah zaslužka, itd. Očita se, da je kamora onemogla; pa nobena kamora ni več storila za pouzdigo nauka pa bi bila se več, ko bi je ne bile zavirale slabe denarne razmere. Država ne more drugega, kakor dati svobodo, pospeševati pouk, nadzorovati in pouzdigovati individualno inicijativo. — Na to je poprijel besedo Clémenceau ter pobijal mnenja ministerskega predsednika, slikal revščino v Parizu, ter predlagal, da se izvoli odsek 44 udov, ki ima preiskovati in poročati o položju delalcev, obrtnij in kmetijstva. Ta predlog pa nikakor ni naperjen proti ministerstvu, kakor se je pozneje izrazil Clémenceau. Ta predlog je pobijala vlada, da je nepotreben, ker ima itak vlada že statistične podatke o krizi, ter ima zbornica že brez tega toliko odsekov, in še čaka mnogo predlog svojega rešenja, tedaj ni časa s takimi obravnavami tratiti zasedanje. Pri glasovanju vzprejet je Clémenceau-a predlog z 254 proti 246 glasom. Govori se, da vlada zaradi tega ne bode odstopila, ker v tej zadevi ni stavila kabinetnega vprašanja, ter je Clémenceau sam izjavil, da njegov predlog ni naperjen proti ministerstvu.

Volitve v **špansko** zbornico bodo v 20. dan aprila, v senat pa v 27. dan aprila. Zbornici se snideti v 20. dan maja.

Danes se je otvoril **angleški** parlament. Drugi tedni bodo najbrž ves čas trajala posvetovanja o adresi, s katero se bode odgovorilo na prestolni govor. To zasedanje bode neki jako burno, ker konservativci hočejo budo prijeti vladno politiko. Zlasti o egiptovskem vprašanju je pričakovati hudega parlamentarnega boja.

Norveška zbornica, Storting imenovana, se je otvorila prošlo saboto s prestolnim govorom, ki konstatuje, da so se povišali državni dohodki, ne da bi bilo treba povišati davke. Notranjih političnih vprašanj pa ta prestolni govor nič ne omenja.

Kakor se angleškemu časniku „Daily News“ iz Trinitata poroča, prišel je tja 28. m. m. Baker paša, poveljnik **egiptovskih** čet z 1600 vojak. Baker paša se pogaja z arabskimi rodovi mej Mas-saubahom in Trinitatom, da bode mogel prodirati proti Tokarsu. Kakor se Agenziji Štefaniji poroča iz Kajire, se je vsled skupnih naredb italijanskega, avstrijskega in francoskega agenta otel ves katoliški

misijon, vkupe 95 oseb, iz Chartuma v Assuau, kjer ga je vsprejel apostolski vikar Sogaro.

General Gordon imel bode v Sudanu jako težavno nalogo in dvomi se, da bi njegova misija imela kaj uspeha. Sedaj je položaj ogleptovskih garnizij v Sudanu jako težaven. Bati se je, da predno on pride, bode vse egiptovske čete žrtva krivega proroka. Tako se poroča časopisu „Daily News“ iz Suakima 31. m. m., da je položaj v Sinkatu, na potu iz Suakima v Chartum, je jako obupljiv, ves živč je že pošel, ljudstvo se mora živeti s konjskim in pasjim mesom; če ne bode od kod pomoči, hočejo prebivalci sami poskusiti probiti v Suakim. V tem hoče Gordon te dni odpotovati v Assuau. Poslal je Mahdiju pismo, v katerem zahteva, da se izpuste pri El Obeidu ujeti Evropci. — Sortorin je brzojavil iz Suakima, Sinkat in Toktar sta še v naših rokah; jaz mislim odpotovati, da se združim z Baker pašo, in potem bodem s tem vkupe dalje prodiral. Baker paša je nedavno podal se s konjico na rekonosiranje in napal je Osman Digno, pri tem je pa izgubil 120 mož mrtvih in ranjenih. — Sovražnik je napal včeraj utrjeni tabor pri Suakimu, pa je bil odbit po jednournem boji. 600 zamorskih vojakov odšlo je iz Suakima, da se pri Trinkatu pridruži Baker paši. Oddelek Suakimske garnizije je napal sovražnika na planem, pa je bil ves pobit od sovražnika.

Dopisi.

Z Dunaja 1. februvarja. [Izviren dopis.] Dobili smo to, česar je bilo potrebno, vlada naklonila nam je to, česar smo pričakovali.

To, da naj nihče ne misli, da je proglašeno „izjemno stanje“, „der kleine belagerungszustand“, kakor se nahaja v blaženi Nemčiji že dlje časa, vzbudilo nejevoljo v pravem Dunajskem prebivalstvu.

Nejevolja nahaja se k večjemu mej krivonosimi časnikarskimi krpači, ki bodo morali zanaprej svoj posel bolj previdno, z manjšo nesramnostjo in večjo odkritosrčnostjo opravljati, in mej ono sodrgo, ki proslavlja petrolej in dinamit ter smatra umor za pravo sredstvo, priti do veljave in do cilja.

Se ve, židovskim fatalizmom, kateri imajo za libože Dunajsko časništvo v svoji oblasti, še ni dovolj, da sta bila zaporedoma dva uda redarstva na javnej cesti umorjena, da je skrivna zarota poslala celo iz Nemčije sem človeško zver, da umori moža, ki je vestno spolnjeval dolžnosti svojega stanu, da zarotniki pišejo dan za dnevom pisma raznim dostojanstvenikom ter jim žugajo s smrtjo, ako ne puste, da more divja druhal moriti državljane, požigati, ropati in krasti, ako jej branijo, reformirati državo in človeško družbo „an haupt und gliedern!“

Krivosim časnikarskim kričačem je prav, ako danes čevljarji po mestu razbijajo ter ljudi strašijo, jim je ljubo, ako se jutri svojat ukrade v cerkev ter začne tam razsajati, jim ni v kvar, če se danes zbere več stotin pekovskih pomočnikov, ter se vali skozi mesto, razbijajoč okna, pojoč puntarske pesni itd. ter se spravi na redarstvo, češ, ne moti me, jaz sem pri delu!

Čifutski časnikar potrebuje „stoff“; to je za njega „hetz“ in gradivo, s kojim polni predale svojega umazanega lista.

Ima pa tudi priložnost, da mahne sem ter tja po vladi, katera mu je zoprna, ker ne podpira „gründerjev“ in ne da, niti trohice hrane vedno praznim čifutskim želodcem.

Predrznost puntarjev bila je že neznosna. Kajti ne dovolj, da so skrivno zborovali, da so v zborih ščuvali proti državi in družbi, ne dovolj da so tajno širili socijalistične in komunistične ideje, zadnji čas začeli so jih celo tiskati, ter so tiskane trosili po ulicah, metali v hrame in pribijali na stene; puntarski list „Freiheit“, izhajajoč v Londonu se je mej delavci meni nič tebi nič kolportiral.

In evangelij, kojega ta list pridiga, je nevaren vsakej državi in celej človeške družbi; država, ki bi mirno gledala, da se tak list čita in širi, je vredna, da propade!

To so avstrijski državniki sprevidele ter so potrebno ukrenili, da se nevarna zalega zatre in iztrebi.

Hvaležen jim je zato vsak pravi Avstrijec, posebno pa prebivalstvo cesarske prestolice. Zatorej je pričakovati, da se levica ne bo upala vlado zaradi izrednih naprav grajati, kedar bode ta v državnem zboru povedala in naštel vse uzroke, ki so jo prisilili do teh naprav.

Ali bode levica vender z židovskim časništvom potegnila, da se temu ne zameri ter pokaže spet svojo sloko in črno liberalnost? Bomo kmalu videli!

Z Novega Mesta 28. januarja. [Izviren dopis.] (Konec.) Ker se Dolenjci, razven Kočevskega okrajnega glavarstva, skoraj izključljivo z poljedelstvom, vinorejo, živinorejo in deloma sadjerejstvom pečajo in so v vsem tem daleč za družimi avstrijskimi deželami zaostali, zaradi tega nam je neobhodno potrebna kaka kmetijska in to srednja kmetijska šola. Že tedaj, ko so se narodni deželni poslanci nam Dolenjcem z odločbo nad 100.000 gld. za norišnico na Studencu, zamerili, namesto da bi tedaj imenovano svoto za nameravano srednjo kmetijsko šolo poleg Novega mesta izdali. Že takrat se nam je obljubilo, da se bode skušalo našej želji pri prvi prihodnji priliki ustreči. Ako kranjski deželni zbori še nikoli kaj znatnega na Dolenjskem napravili neso, akoravno mi skoraj polovico deželnega davka plačujemo, zatorej upamo, da lahko z vso pravico zahtevamo, naj se napravi srednja kmetijska šola, na katero že nad deset let čakamo, v našem središču, v Novem mestu, katerega okolica je poleg kmetijstva tudi za vino, sadje, živinorejo in gozdarstvo najugodnejši kraj na Kranjskem, ne pa kakor nekateri nameravajo v Ljubljani, kjer je premerzel kraj za vino in sadjerejo, oddaljen od velikih gozdov, na močvirnatih zemlji, kot na ravnini ležeč vsem vetrovom odprt, s svojim mrzlejšim podnebjem, nezdravim zrakom in večernimi meglami za kmetijsko šolo in z dražjo hrano in stanovanjem za bodočega kmetovalca najnepriljubnejši kraj na Kranjskem.

Oziraje se na sledeče točke: „1. Ker skoraj polovico deželnega davka na Kranjskem plačujemo, 2. Ker deželni odbor skozi ves čas skoraj nič znamenitega na Dolenjskem ustanovil ni, 3. Ker je kmetovalstvo na Dolenjskem najbolj zaostalo in je iz pomanjkanja industrije jedini dohodek ljudstva, 4. Ker je Novo mesto ravno v sredi izključljivo poljedelske Dolenjske, v njem izredno po ceni življenje za dijake in v okolici najugodnejši kraji za potrebe srednje kmetijske šole, 5. Ker pomanjkuje Dolenjske prednost železnice in ž njo v zvezi stoječega prometa, kar bi pa upeljava umnega kmetijstva deloma olajšala, 6. Ker bi samo nižja sadje- in vinorejska šola ne imela veliko uspeha, kakoršno bi nam naš poslanec in ljub. mestni odbornik gospod Šuklje privoščil, v dokaz temu je deželna sadje- in vinorejska šola na Slapu pri Vipavi, katera vkljub temu, da ima izvrstne učiteljske moči in da daje dežela kakih 12 ustanov učencem, še skoraj toliko učencev nema, kolikor je ustanov, 7. Ker bi dežela preveč trpela, ako bi mogla nižjo vino- in sadjerejsko šolo v Novem mestu, srednjo kmetijsko šolo pa v Ljubljani vzdrževati in bi se v Novem mestu poleg srednje kmetijske šole z ravno tistimi učiteljskimi močmi lahko napravil tudi oddelek nižje sadje- in vinorejske šole brez večjih stroškov in v korist dežele“, upamo, da z vsem opravičenjem lahko zahtevamo, naj naš deželni zbor sklene srednjo kmetijsko šolo pri nas na Dolenjskem poleg Novega mesta, kakor se je začetkoma nameravalo. Ako nam je deželni zbor to našo že desetletno prošnjo ne bode uslišal, si bomo pri prihodnjih volitvah take može za poslance izvolili, katerim bode v prvi vrsti mar blagor naše tužne Dolenjske, ne pa take, ki bi našo Dolenjsko pa zanemarjali. Vsi zavodi, katere je dežela dozdej napravila, se nahajajo v Ljubljani ali poleg nje, in to mesto ima vse prednosti, kakoršne mora imeti glavno mesto dežele, in nikoli še Dolenjci nismo temu nasprotovali. Srednjo kmetijsko šolo pa v Novem mestu imeti hočemo, ker ta nam pristaja in tudi upamo, da nam bode Ljubljanski mestni odbor, spoznavši naše opravičene želje brez obotavljanja to zahtevo odstopil in spoznal, da je Ljubljana in nje okolica tako malo za srednjo kmetijsko, kakor malo bi bila za rudarsko šolo pripravna.

Profesor g. Šukljeja si bomo pa Dolenjci zapomnili še kedaj v deželni zbor voliti, kajti, kakor je iz njegovih govorov v deželnem zboru o srednji kmetijski, za nas Dolenjce najvažnejši šoli, razvidno, on največ interese ljubljanskega mesta, katerega odbornik je, zastopa, nam Dolenjcem je pa le pripravljen tiste drobtiniae vreči, katere slučajno razdeležnozbornsko mizo padejo. Ako se imenovani gospod ni mislil odločno za srednjo kmetijsko šolo poleg Novega mesta potozati, naj bi raje tih ostal, kajti potrebo nižje sadje- in vinorejske šole na Dolenjskem so drugi deželni poslanci že pred mnogimi leti spoznali in bi nam jo v malo letih ustanovili, ako bi Šuklje za njo se kaj potezoval ali ne.

Preložitev velike ceste čez Gorjance, ako se

bode ob Gorjanski gori delala, bode mnogo denarja stala in le nekaterim hrvatskim vinskim trgovcem na korist, Novemu mestu, katero g. Šuklje zastopa, pa v veliko škodo, ker ne bode mimo mesta izpeljana, kakor je zdaj, temveč se bode že vrhu Gorjancev od Novega mesta proti Krški ravnini obrnila. Ako se hoče to cesto tudi Novemu mestu v korist preložiti, naj se jo od Gotnevasi poleg Težkevođe mimo Stopič in dalje po dolini in potem umetno sem in tja vijoče do straže vrhu Gorjancev, ali pa skozi Podgradsko faro izpelje.

Domače stvari.

— (Generalnim vikarjem) ljubljanske škofije bil je izvoljen najprvo g. stolni prošt Josip Zupan. Ker se je pa slednji zaradi starosti odpovedal, izvolil se je generalnim vikarjem kanonik dr. Henrik Pauker pl. Glanfeld, ki je volitev prevzel.

— (Slovensko gledališče.) Preteklo nedeljo bilo je gledališče tako obiskovano, kakor naj bi bilo vsakokrat. Ob sedmi uri bili so vsi prostori že razprodani in goste tolpe občinstva morale so se vračati domov, ker neso dobile ustopnic. Polno gledališče dobrodejno upliva, kakor na gledalca, tako na igralca in deloma je temu pripisovati, da se je tako vrlo, da se je v resnici izvrstno igralo. Videli smo „Zapravljivca“ predstavljati že v naše dramatike zlatej dobi, od naših najboljših močij, a nedeljska predstava se vsem prejšnjim ne umakne niti za las, bodisi glede posamičnih ulog, bodisi glede skupnega učinka. Da ta naša trditve ni niti pretirana, niti jednostranska, sprevidel bode vsak, ako povemo, da je bil vodja nemškega gledališča gosp. Mondheim pri predstavi navzočen ter je pozneje rekel: da i on misli v kratkem predstavljati „Zapravljivca“, da pa močno dvoji, da bi njegovo osobje tako izborno igralo. — Prestopivši k posamičnim ulogam, bavit se nam je v prvi vrsti k gospicami in tu moramo izpovedati, da nas je gospica Petriška (vila Keristana) uprav iznenadila. Igrala je tako vrlo, premišljeno in zmerno, da smo jo nehotoma primerjali pokojnej Podkrajškovej, s katero ima glede nadarjenosti in marljivosti veliko podobnost. Gospica Nigrinova (Roza bila je kakor vselej, izborna, popolnem na mestu. Izmej moškega osobja imel je ulogo g. Gorazd (Blodvel), ki je bogatega zapravljivega plemenitaša predstavljal, in g. Danilo (Dumont), ki je z mnogim humorjem nam predočeval jezika nevesčega viteza. Oba imenovana gospoda igrala sta tako dobro, da je bilo občno mnenje, da mej tukajšnjimi nemškimi rednimi igralci ni nobenega, ki bi ju nadkrilil. — Gospod Štamcar imel je ta večer prvi debut — prvi uspeh. Težavno ulogo berača spravi je popolnem do veljave, skazal se nadarjenega igralca, še bolj pa izvežbanega pevca. Znano beračevo pesen pel je tako vrlo, da občinstvo večinoma niti čutilo ni, da je predstavljalec malo hripav. Gosp. Petrič prevzel je težavno in obširno nalogo Volteja stoprav par dni pred predstavo, a pogodil jo je vseskozi hvalevredno in s svojim humorjem dajal obilo povoda veselosti in priznanju občinstva. Pri tem gospodu opazujemo sploh velik napredek, kar je naravno, ker ima poleg svoje nadarjenosti tudi marljivost in veselje za oder. Gosp. Kocelj (Volk) je itak že poznat kot veteran v vsakej ulogi izvrsten igralec. Manjše uloge so gospice Zora, Verbanec in gg. Ljubivoj, Šturm, Rus prav dobro pogodili. Celu Voltejevi otroci ponašali so se prav pogumno, Kot posebno sijajna priloga bila je petje oddelka pevskega zbora „Narodne Čitalnice Ljubljanske“. To je bil krepek in ubran zbor, kakeršnega sicer ni čuti v Ljubljanskem gledališču. Občinstvo bilo je s predstavo jako zadovoljno in od več strani čula se je želja, da bi se „Zapravljivec“ skoro zopet spravi na oder. Zadovoljnost in pohvala občinstva in pa jako povoljni gmotni uspeh naj bosta vodstvu napotek, kakih iger je treba. Eksempel svedoči, da naši diletantje vse zmorejo.

— (Sokolski „jour fixe“) bode v soboto 9. dan januarja v Čitalnični restavraciji. Program priobčimo v petek.

— (Što je vjera, što li nevjera?) Pod tem naslovom piše nam zanesljiv in dobro poučen prijatelj: „Pri c. kr. kmetijskej družbi za Kranjsko je tajnikom voljen gosp. G. Pirec, v čegar zmognostih in dobri volji ne dvojimo, kakor si tudi od njega ometamo, da bode možato odstranjeval in odstranil stare pajčevine, ki je doslej pod njimi hiralo kmetijske družbe zaspano življenje! V tem oziru

